

6. Roberts C., Freeman J., Samdal O., et al. The International HBSC Study Group, The Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study : methodological developments and current tensions. In: *International Journal of Public Health* Sept 2009, Vol 54, Issue 2 Supplement, pp. 140-150.
7. Rokholm B, Baker JL, Sorensen TI. The levelling off of the obesity epidemic since the year 1999 – a review of evidence and perspectives. In: *Obesity Reviews*, 2010, pp. 835-846.
8. Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.
9. Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.
10. Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.
11. <https://educatiafnonf.wordpress.com>>...

PREVENTION OF SEXUAL AGGRESSION AGAINST PRESCHOOL CHILDREN PREVENIREA AGRESIUNILOR SEXUALE ASUPRA COPIILOR DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ

Lidia COJOCARI,
dr., conf. univ., UPS „I. Creangă” din Chișinău

CZU: 343.541-053.2

CZU: 373.2.034

Summary. It was estimated the need to train parents in addressing the prevention of sexual assault on preschool children. In order to address the corresponding problems with children it is important to respect the age peculiarities, the principle of accessibility, identification of problems that concern the child and others.

Rezumat. S-a estimat necesitatea instruirii părinților în abordarea prevenirii agresiunilor sexuale asupra copiilor de vârstă preșcolară, iar pentru abordarea problemelor corespunzătoare cu copiii este important să se respecte particularitățile de vârstă, principiul accesibilității, identificarea problemelor care îl preocupă pe copil și altele.

Key words: children, principles, sexual assault, sex education.

Cuvintele-cheie: copii, principii, agresiune sexuală, educație sexuală.

Fiecare etapă a dezvoltării omenirii se caracterizează prin anumite standarde socioculturale care au impact asupra dezvoltării psihosociale a individului încă de la naștere. Valorile individuale/colective, normele/convingerile se axează pe principii de bază ale funcționării psihosociale a individului în societatea respectivă, ele influențând atât dezvoltarea socială, cât și pe cea biologică, și cognitivă. Educația sexuală, agresiunile sexuale asupra copiilor sunt unele din componentele cele mai dificile și confuze a educației generale.

În viziunea noastră problemele ce țin de agresiunea sexuală trebuie abordate în contextul educației sexuale, deoarece din punct de vedere al concepției științifice moderne în termeni socioculturali educația sexuală este un sistem integrat de acțiuni educaționale, de promovare, psihologice, de ocrotire a sănătății, orientate spre reglementarea relațiilor între sexe, dezvoltarea unui sentiment de responsabilitate pentru sănătatea viitorilor soți și copii. În context pedagogic, după cum susține N. Podoprigrorova [10], poate fi legitim considerată un proces organizat al influenței profesorilor și părinților asupra personalității, în scopul formării unor norme comportamentale adoptate într-o anumită societate în raport cu reprezentanții unui sex sau altul.

Potrivit mai multor surse bibliografice, conținutul educației sexuale vizează viața din jurul copilului, relațiile dintre oameni de diferit gen, normele acestora în relațiile de zi cu zi, viața personală a oamenilor din familie, domeniile activităților lor. Iar agresiunile sexuale asupra copiilor

subestimează infracțiuni grave, care au consecințe negative pe tot parcursul vieții pentru copiii victime, care îi pot urma până la maturitate.

A.S. Makarenko [9] și V.A. Sukhomlinsky [11] au considerat educația sexuală bază pentru formarea bărbatilor adevărați și a femeilor, formarea la copii a unui nucleu civic al individului de un anumit gen și considerau că acest proces trebuie început în preșcolaritate.

La etapa actuală de dezvoltare a societății, s-au conturat următoarele strategii ale educației sexuale care întruchipează anumite tipuri/atitudini morale față de sexualitate: restrictive, restrictive-protectoare, permissive, liberal permissive, „elevația de aur” [6, p.17], iar în privința agresiunilor sexuale – regula „Aici nu se pune mâna!” [12]

Ignoranța generală a problemelor sexuale pune în evidența necesitatea unei educații complete. Tentativele făcute pentru a furniza copiilor informații despre sexualitate nu trebuie considerate ca un atac asupra moralității publice sau ca o incursiune în domeniul obscene. Se poate afirma că dacă individul nu dispune de informații asupra acestor probleme, nu se va comporta într-o manieră responsabilă vis-a-vis de sexualitate și agresiunile sexuale.

Remarcăm, inițial sexul a constituit o entitate pentru diferențierea biologică între cele două sexe, însă pe parcurs a căpătat semnificații multiple, devenind sursă de informații referitoare la atitudini, activități și interese, caracteristici personale, comportamente sociale.

Potrivit lui R. Țocu [7, p.76] diversitatea culturală referitoare la sexul individului și la conceptele asociate acestuia determină și în prezent numeroase controverse referitor la dezvoltarea unor tulburări ale identității de sex, la normalitatea identității psihosexuale formate, a orientărilor sexuale, a comportamentelor și credințelor relaționate cu genul.

D.N. Isaev, V.E. Kagan [8] definesc educația sexuală un sistem de măsuri medicale și educaționale, care vizează insuflarea la copii și adolescenți a unor atitudini rezonabile, sănătoase față de problemele de sex și sexualitate. Aceiași autori susțin, că educația sexuală este o parte importantă a întregului sistem de învățământ, esențială în viața modernă alături de educația pentru mediu, educația morală, educația socială etc. Utilizarea pe scară largă a educației sexuale în familie și în instituțiile de învățământ permite copiilor să devină mai dezvoltați, informați în acest aspect. Educația sexuală implică o socializare a rolurilor de gen, iar unele procese educaționale ar trebui să aibă loc ținând cont de diferențierea sexuală a copiilor.

Datele practicii pedagogice vizează, că nici părinții, nici cadrele didactice nu sunt angajate în mod corespunzător în ceea ce privește educația sexuală și prevenirea agresiunilor sexuale asupra copiilor, ceea ce duce la diverse repercusiuni - boli cu transmitere sexuală și copii cu boli ginecologice, promiscuitate sexuală, agresiune sexuală, prostituție infantilă, sarcină timpurie și altele. Educația sexuală se realizează superficial, ocazional, sub formă de „sensibilizare sexuală”, dar cel mai adesea fiind implicate cadrele medicale, aspectele agresiunii sexuale rămânând în umbră. [4]

Astfel, problemele ce țin de educația sexuală a copiilor și prevenirea agresiunilor sexuale asupra copiilor la etapa contemporană sunt destul de actuale și deosebit de relevante. În acest sens menționăm, este necesar să se creeze o bază teoretică bună a educației sexuale și prevenirii agresiunilor sexuale asupra copiilor și, practic, aplicarea acesteia în familie și nivelul instituțiilor preuniversitare de învățământ.

Perioada preșcolară este vârsta cea mai sensibilă pentru formarea particularităților mentale de sex, însă din punct de vedere al sexualității potrivit lui S. Freud, M.Y. Basov și urmașii lor, cea mai calmă vârstă. [1, p.577]

La etapa actuală a contemporaneității în încercarea de a crea o societate corectă sub aspectul dreptății și egalității sociale, au loc schimbări ale structurii sociale ce determină modificări ale rolurilor de sex, menționând în acest sens, o anumită rezistență a perspectivei tradiționaliste, pattern-urile de gen promovate la nivelul societății influențând formarea și dezvoltarea individului prin impunerea unor norme și valori, crearea unor oportunități și constrângeri fapt ce poate provoca tensiuni rezultate din contradicțiile dintre valorile, interesele și aspirațiile proprii, caracterizate prin progresism, și cele tradiționaliste persistente încă la nivel sociocultural. Astfel, cele relatate mai sus estimează importanța abordării educației sexuale și prevenirii agresiunilor sexuale asupra copiilor la nivelul educației timpurii.

Actualmente educația sexuală și prevenirea agresiunilor sexuale asupra copiilor în instituțiile educației timpurii în Republica Moldova este efectuată prin prisma Curriculumului pentru educație timpurie, subiecte abordate în cadrul domeniilor de activitate *Sănătate și motricitate; Eu, familia și societatea; Științe și tehnologii*. În cadrul domeniilor de activitate curriculare de fapt se atrage mai mult atenție educației gender, decât problemelor propriu zise ale educației sexuale, prevenirii agresiunilor sexuale. Acțiunile educative proiectate și realizate în instituția educației timpurii sunt o măsură mai puțin eficientă de îmbunătățire a nivelului de cunoștințe cu privire la sexualitatea umană, dar mai mult se axează pe formare a unui comportament adecvat normelor sociale.

Copiii nu au nici o experiență, nici maturitatea necesare pentru a ști și mai ales pentru a înțelege că sunt oameni care vor să profite de ei, să-i agreseze și să le facă rău. Pe de altă parte, această perspectivă nu poate să nu-i neliniștească pe părinți. Cum să-și protejeze copiii de astfel de experiențe negative și traumatizante. Evident, trebuie abordate, dar în același timp trebuie să fim foarte precauți ce le vorbim, cum le vorbim copiilor și când le vorbim. În acest context apar mai multe întrebări de genul ”Trebuie să le spunem copiilor despre perversiunile sexuale ale unor adulți?”; ”Este legitim să le spulberăm inocența spunându-le despre pericolele care-i pândesc?” Nu riscăm să le frângem elanurile afectuoase pe care le au față de părinți și de persoanele din anturaj și să le zdruncinăm încrederea spontană pe care o au în adulți, încredere de care au atâta nevoie pentru a se dezvolta normal.

Remarcăm, agresiunea sexuală este un act în care o persoană atinge în mod intenționat sexual o altă persoană fără consimțământul acelei persoane, sau constrânge sau fizic forțează o persoană să se angajeze într-un act sexual împotriva voinței lor. Agresiunea sexuală este o formă de violență sexuală care include viol (penetrarea forțată vaginală, anală, sau orală sau agresiune facilitată de droguri), pipăit, abuzul sexual asupra copiilor sau tortura persoanei într-o manieră sexuală. Agresiunea sexuală include atingerea oricărei părți a corpului, acoperită sau nu cu haine, fie cu o parte a corpului agresorului sau cu un obiect.

Se estimează că aproximativ unul din cinci copii din Europa este victimă a unei forme de violență sexuală în copilărie. Campania „Unul din Cinci” a Consiliului Europei (2010–2015) a urmărit să spargă tăcerea și tabu-urile care însoțesc violența împotriva copiilor și să promoveze ratificarea Convenției Lanzarote. O parte din această campanie a implicat produse care fuseseră dezvoltate pentru a-i învăța pe copii Regula „Aici nu se pune mâna!”, cu ajutorul istorioarei *Kiko și Mâna*, așa cum este prezentată într-o carte pentru copii și într-un spot TV, cu reguli pentru părinți. În prezent, 46 state membre ale Consiliului Europei au ratificat această Convenție, iar în fiecare an ziua de 18 noiembrie este marcată drept Ziua europeană a protecției copiilor împotriva abuzurilor sexuale și a exploatării sexuale.

Întrucât agresiunile sexuale asupra copiilor reprezintă o acțiune care este dăunătoare copilului prin abuzul de putere, prin sexualitate, el reprezintă o formă de violență. Evidențiem câteva dintre acestea. Abuzul sexual asupra copiilor este bazat pe abuzul de putere în scopul manipulării, constrângerii și forțării copiilor în implicarea în anumite activități, însă forța fizică nu reprezintă neapărat elementul principal. Tendința este ca abuzul sexual asupra copiilor să fie comis de persoane care au un acces facil la copii, de persoane care sunt cunoscute, respectate și chiar iubite de către copii și care își pot utiliza influența asupra acestora pentru a-i forța să se implice în activități, care le provoacă prejudicii. Majoritatea cazurilor de abuzuri sexuale asupra copiilor (70% - 85%) au loc în cercul de încredere, care cuprinde familia, învățătorii, educatorii, antrenorii și prietenii. [3]

În contextul abuzului sexual asupra copiilor, manipularea poate fi directă și dură, cu recurgere la amenințări sau forță fizică, însă ea poate fi aplicată și prin a face copiii să se simtă „speciali”, „aleși” sau chiar „îndrăgostiți” și „într-o relație amoroasă”. Un copil care primește cadouri și dulciuri devine implicat într-o relație toxică. [5, p. 229]

Principalul aspect care menține abuzul sexual asupra copiilor este secretul - angajamentul tăcerii pe care agresorul îl obține din partea copilului. Agresorul se asigură că respectivul copil înțelege și acceptă că, dacă vorbește despre abuz, nimeni nu îl va crede sau va fi considerat vinovat pentru abuz – pentru că nu l-a evitat sau nu i-a pus capăt mai devreme. Sentimentul de vină și de rușine al copilului asigură păstrarea în secret a abuzului.

Dacă păstrarea secretului este cheia pentru menținerea abuzului, atunci tabu-ul social legat de educația sexuală a copiilor vine în susținerea agresorilor, nu a victimelor. Conceptul că a nu discuta cu copiii despre abuzul sexual îi protejează de abuzuri este eronat și dăunător, deoarece contrariul este adevărat: discuțiile cu copiii, legate de educația afectivă și sexuală, pot contribui la prevenirea abuzului sexual, deoarece oferă copiilor instrumente pentru recunoașterea abuzului și pentru solicitarea de ajutor sau, cel puțin, pentru a putea fi identificat mai ușor și pentru a permite o intervenție mai din timp și mai eficientă. Dacă adulții nu înțeleg abuzul sexual asupra copiilor, mulți indicatori pot trece neobservați, iar copiii vor rămâne captivi ai abuzului.

Toți copiii pot fi victime ale abuzului sexual, din simplul motiv că sunt copii. Există câteva caracteristici ale copiilor sau ale mediului lor social care pot deveni fie factori de risc, fie factori de protecție. Principalul scop al activităților de prevenție este sporirea factorilor de protecție astfel, încât copiii să fie supuși unui risc mai redus de abuz sexual.

Societățile tind să considere agresorii drept străini, bărbați care nu sunt cunoscuți de copii, care prezintă caracteristici fizice, precum purtarea de haine murdare și aflându-se sub influența alcoolului sau a drogurilor. Așa categorii de agresori există, însă ei reprezintă minoritatea. Agresorii sunt foarte diferiți și provin din diverse medii sociale. Abuzurile suferite de un copil pot fi comise de o persoană pe care copilul o respectă și o iubește și din acest motiv copiii trebuie să învețe regulile de prevenire. [2, p. 18]

În acest context remarcăm, agresiunea/abuzul sexual asupra copiilor și exploatarea sexuală a acestora, reprezintă forme deosebit de grave de infracțiune, ce pot provoca schimbări psihologice a persoanei pentru mult timp, întrerupând dezvoltarea fizică, emoțională, spirituală, intelectuală, sexuală și influențând abilitățile de cooperare și interesul social.

Potrivit datelor statistice ale MAI, privind numărul cazurilor de abuz sexual în privința copiilor, constatăm că pe parcursul anului 2009 au fost înregistrate 109 cauze penale, în anul 2010 - 191 cauze, în 2011 - 175 cauze. Formele de abuz sexual, cel mai des întâlnite: arătarea de materiale pornografice unui copil; convorbiri cu caracter obscen prin intermediul tehnologiilor de informare

și comunicare; favorizarea sau determinarea copilului să asiste la desfășurarea de activități sexuale; exhibiționismul; atingeri indecente; încercarea/realizarea unui act sexual cu un copil. Semne comportamentale ale unui copil abuzat sexual: schimbări inexplicabile de comportament; auto-izolare; coșmaruri; comportamente antisociale; teama de anumite locuri, de oameni sau diferite activități; performanțe cognitive slabe; absenteism școlar frecvent; rușinea de propriul corp.

Abuzul sexual asupra copiilor are loc la toate vârstele, însă pentru abuzul sexual online copilul trebuie să aibă vârsta adecvată pentru a utiliza tehnologia respectivă, în afara cazului în care un adult, un adolescent sau agresor mai în vârstă ia parte la abuz și îl documentează.

Prevenția trebuie să înceapă de la cea mai fragedă vârstă posibilă, chiar înainte ca copiii să ajungă la vârsta la care pot utiliza telefoane inteligente sau tablete. După ce înaintează în vârstă și pot naviga pe Internet, ei trebuie să poată avea competențele necesare pentru a recunoaște situațiile periculoase și pentru a solicita ajutor.

Un rol important în soluționarea problemelor abordate revine părinților, de aceea am decis să elucidăm cum văd ei aceste aspecte. În acest scop am aplicat un chestionar *”Educația sexuală și prevenirea agresiunilor sexuale asupra copiilor”*, care ne-a permis să evidențiem nivelul cunoștințelor părinților. La sondaj au participat 75 părinți.

Analizând rezultatele prezentate de părinți am constatat multe lacune atât în ceea ce privește educația sexuală, cât și în ceea ce privește prevenirea agresiunii sexuale asupra copiilor.

Astfel la întrebarea *”Ce subînțelegi prin termenul „educație sexuală”?* doar 36% din părinții intervievați au oferit un răspuns complet; ceilalți 64% au încercuit fie una sau două din variantele propuse de răspuns.

La întrebarea *”Posedați cunoștințe suficiente despre educația sexuală a copiilor și pentru punerea lor în aplicare pe deplin”?*, 32% din părinți au răspuns suficient, 40% - insuficient și 28% nu au dat nici un răspuns.

La întrebarea *”Aveți nevoie de consultații cu privire la subiectul educației sexuale?”* 48 % din cei intervievați au răspuns ”NU”, ceilalți 52% au răspuns ”DA”.

La întrebarea *”Cine se ocupă de educația sexuală a copilului în familie?”*. 48% au menționat mama; 32% - mama și tata și 20 % - tata.

La întrebarea *”Când aveți întrebări cu privire la educația sexuală a copilului, vă adresați la cadrul didactic ca o persoană competentă, sau altă persoană?”*. La această întrebare 8% din respondenți au menționat că au apelat la cadrele didactice; 20% - s-au adresat altor persoane competente, 72% am menționat – nu mă adresez.

La întrebarea *”De la ce vârstă considerați că este necesar să se realizeze educația sexuală?”*- 16 % din părinți consideră că educația sexuală trebuie de la naștere; 20 % - de la vârstă preșcolară; 24% - de la vârsta școlarului mic; ceilalți (50%) au menționat fie de la pubertate, fie de la adolescență.

La întrebarea *”Unde ar trebui să se desfășoare educația sexuală a preșcolarilor?”*- 60% au menționat numai în familie; 20% - în familie și grădinițe 20% - s-au abținut de la careva comentarii.

La întrebarea *”Care aspecte ale educației sexuale a copiilor vă interesează?”* au fost evidențiate următoarele subiecte: *viața omului în ontogeneză (de la naștere până la moarte); ce trebuie să vorbim copiilor referitor la educația sexuală, cum să explicăm apariția copiilor pe lume și altele de acest ordin; stările psihoemoționale ale copiilor (emoțiile, afectivitatea)”*.

Rezultatele sondajului părinților cu privire la prevenirea agresiunii asupra copiilor sunt redată în figura 1. După cum putem observa din figura dată răspunsurile părinților cu privire la

problemele ce țin de abuzul sexual sunt și mai controversate decât cele cu privire la educația sexuală.

Prin urmare, rezultatele chestionării au scos în evidență că în familiile implicate în studiu domină educația „feminină“, adică de educația copiilor se ocupă preponderent mamele. Marea majoritate a părinților consideră că este prea devreme în anii preșcolarăității de a discuta cu copiii despre diferențele anatomice și comportamentale între fete și băieți. În ceea ce privește agresiunea sexuală – părinții intervievați au exteriorizat mai multe răspunsuri de tipul – nu știu.

Astfel, rezumând cele relatate problema educației sexuale și prevenirii agresiunii sexuale asupra copiilor este destul de actuală, problemele ce țin de comportamentul și particularitățile sexului prezintă lacune, dar nu toți părinții sunt gata de a se informa și transmite cunoștințele necesare copilului, și anume, preșcolarul de a explica apariția și nașterea copilului, de ai povesti, reda imaginea ideală a bărbaților și femeilor comportament, cultura de comunicare etc., iar cel mai important de a forma reprezentările de apartenență la un anumit sex cu toate caracteristicile specifice, de ai pregăti pe copii pentru a evita abuzurile sexuale.

Este evident, instituțiile de învățământ sunt o importantă sursă de informare cu privire la sexualitate, agresiune sexuală, însă familia joacă un rol central în educația sexuală a copiilor. Dar în acest sens este important să se țină cont de particularitățile de vârstă.

Educația sexuala la copiii de 3-4 ani. La această vârstă copiii trebuie învățați că nu trebuie să se rușineze de corpul lor. Dacă există confuzie, acest lucru poate apărea mai târziu în viață sub

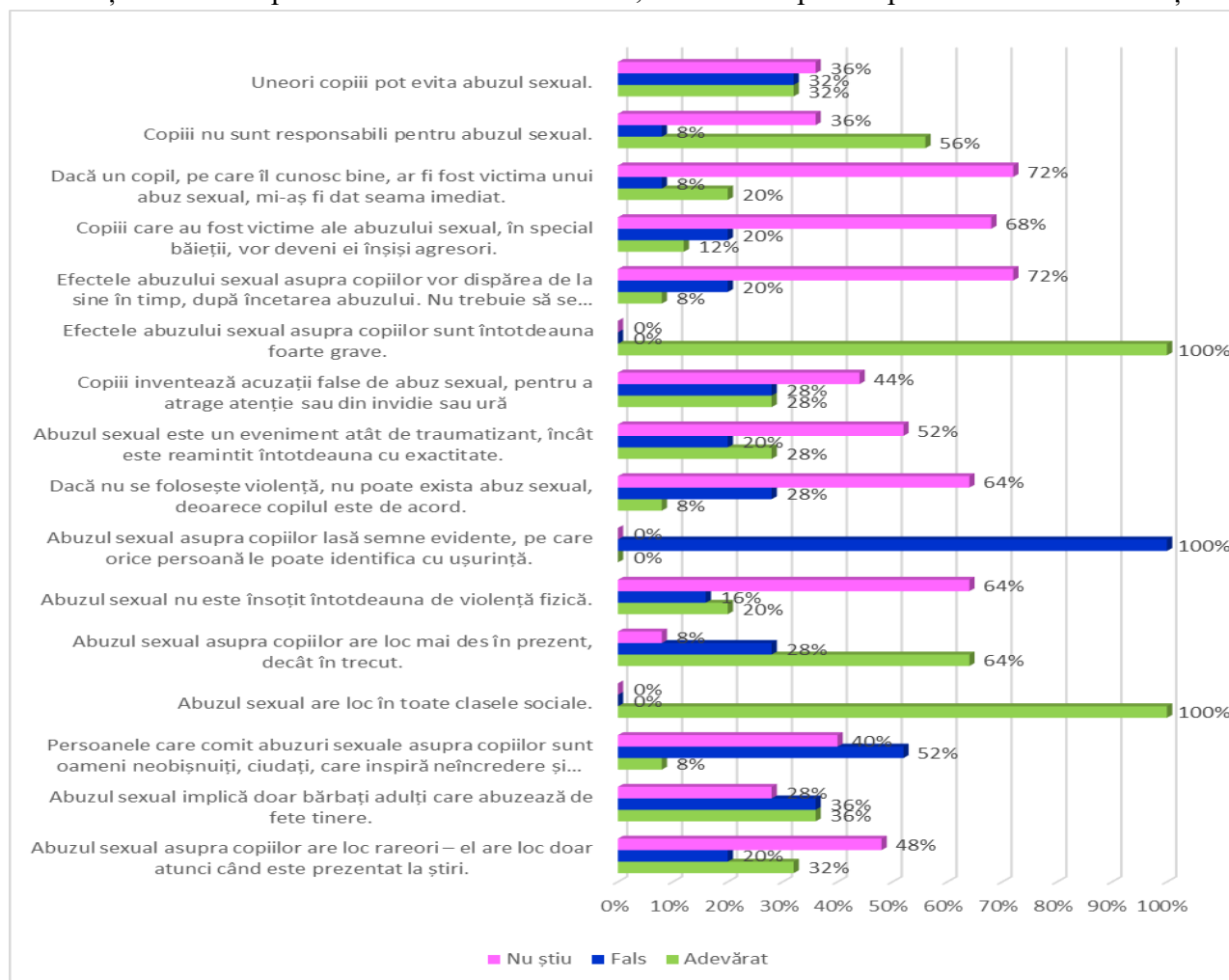

Fig. 1. Rezultatele chestionării părinților cu privire la problemele ce țin de prevenirea agresiunii copiilor asupra copiilor

formă de probleme de imagine corporală sau rușine privind sexualitatea. Utilizați numele corecte pentru părțile corpului. Poreclele pot semnifica că sunt părți ale corpului care trebuie ascunse.

Normalizați auto-atingerea. Recunoașteți că explorarea de sine și curiozitatea privind organele genitale sunt normale și sănătoase. Dacă cel mic își explorează corpul și organele genitale în public sau în momente necorespunzătoare, explicați-i faptul că, deși este normal să îți atingi penisul sau vulva, acestea sunt părți private, iar această atingere ar trebui să aibă loc numai în privat. De asemenea, învățați copilul că organele genitale și corpurile lor sunt private și că nimeni altcineva nu trebuie să îi atingă, decât părinții/îngrijitorii, când îi schimbă, spală. De atenționat, părțile intime ale altor persoane sunt și ele personale.

Copiii la această vârstă sunt interesați de diferențele dintre băieți și fete, de părțile corpului, de unde provin copiii etc.

Educația sexuală la copiii de 5-6 ani. La această vârstă se învață despre schimbările emoționale și fizice ale creșterii, deoarece ei se confruntă cu emoții puice. Când copilul întreabă de unde provin bebelușii, trebuie să li se spună ca sunt făcuți de mame și tați și că se dezvoltă în interiorul corpului mamei. Trebuie să înceapă să învețe că nu trebuie să își atingă organele genitale în public și că nimeni altcineva nu ar trebui să le atingă, cu excepția cazului în care e vorba de părinți ca parte a îngrijirii.

Educația sexuală la 7-8 ani. Copilul intră în etapa în care pune mai des întrebări cum ar fi „De unde vin copiii”? Se recomandă de a răspunde la întrebări folosind o abordare clară, cuvinte potrivite pentru organele reproducătoare, folosind grafice și cărți ilustrate.

La această vârstă se discută despre folosirea mediilor digitale în condiții de siguranță. Stabiliți reguli în jurul discuțiilor cu străinii și distribuirea de fotografii online, precum și ce trebuie să facă dacă întâlnește o persoană care îl face să se simtă incomod.

Discuțiile despre masturbare pot fi continuate. Se poate vorbi mai explicit despre abuzul sexual, despre pubertate.

În baza celor relatate menționăm, educația sexuală și prevenirea agresiunilor sexuale asupra copiilor sunt un prilej de a-i învăța pe copil valori precum responsabilitatea, respectul, toleranța, precum și capacitatea de a lua decizii raționale și bazate pe informații. Chiar dacă familia este primul educator al copilului care influențează formarea și dezvoltarea lui, instituția educației timpurii își are misiunea sa în formarea generației în creștere și dezvoltare. Atât părinții, cât și cadrele didactice în abordarea problemelor educației sexuale și prevenirii agresiunilor sexuale asupra copiilor este necesar să se axeze pe mesajele transmise conform vârstei și să se respecte mai multe principii: utilizarea cuvintelor simple și pe înțelesul copiilor; de a nu intra în detalii referitoare la raportul sexual în sine, dar nici să nu-i mințim sau să evităm subiectul; de a identifica ce anume îl preocupă pe copil, sau ce crede despre subiectul acela, și să îi risipești îndoielile și teoriile greșite din mintea lui.

Astfel, în baza celor relatate concluzionăm, pentru o educație sexuală de calitate și prevenire a agresiunilor sexuale asupra copiilor este necesar de a instrui și părinții lor.

Referințe bibliografice:

1. Basow S. Cultural variation sinsex-typing. In: SexRoles,1984, №7-8, p. 577.
2. Legrand J. C. Studiu privind problemele sistemice care afectează răspunsul sistemului de protecție a copilului la exploatarea și abuzul sexual asupra copilului în Republica Moldova. Consiliul Europei, 2020. 49 p.
3. Myles H., Gale W. Taught not Caught - strategies for sex education. Cambs: LDA, 1990.

4. Promovarea sănătății și dezvoltarea adolescenților. Ghid pentru persoanele resursă din comunitate. Coord. Leșco G. UNICEF. Chișinău, 2012. 148 p.
5. Russell D. Sexual Exploitation: Rape, Child Sexual Abuse, and Workplace Harassment. Beverly Hills, Sage Publications, 1984, pp. 229-230.
6. Starica C., Chiriac J., Miron E-V. Ghidul educației sexuale pentru părinții care au copii între 3-18 ani. Copyright c Intuitext, 2010
7. Țocu (Anghel) R. Perspectiva diagnostică (argumente și contraargumente) asupra tulburării identității de gen la vârsta copilăriei și adolescenței. În: Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială, 2009, nr. 3 (16), pp. 75-78.
8. Исаев Д. Н., Каган В. Е. Половое воспитание детей: Медико-психологические аспекты. Ленинград: Медицина, 1988. 162 с.
9. Макаренко А.С. О воспитании. М.: Политиздат, 1990. 415 с.
10. Подопригорова Н. В. Современные модели полового воспитания в семье и школе: эмпирическое исследование. <https://scienceforum.ru>article>
11. Сухомлинский В.А. Избранные произведения: В 5 т. Киев: Рад. Школа, 1980, Т. 3. 719 с.
12. <https://rm.coe.int/kiko-si-mana-insert-ro/16 80950b32>

CHILDREN'S RIGHT AND THE NEED TO KNOW THEM **DREPTURILE COPILULUI ȘI NECESITATEA CUNOAȘTERII ACESTORA**

Efrosinia HAHEU-MUNTEANU,
dr., conf. univ., UPS „I. Creangă”
Anișoara BURCĂ,
prof. inv. preșcolar, doctorandă UPS „I. Creangă”

CZU: 341.231.14-053.2

Summary: Children are complete personalities who must be treated with respect and whose opinions must be taken into account, their participation in decisions that directly concern them being fundamental. The rights of the child include universal standards, applicable to all children of the world, without any discrimination. They guarantee both dignity and human identity (individual and collective) and thus give purpose and value to existence. They guarantee the physical integrity of the person and the human security of all peoples. Knowing and respecting the rights of the child is a necessity to comply with social norms and rules. It is very important that everyone knows these rights, because violating them would mean breaking the law.

Rezumat: Copiii sunt personalități complete care trebuie tratate cu respect și ale căror opinii trebuie luate în considerare, participarea lor la decizii care îi privesc în mod direct fiind fundamentală. Drepturile copilului cuprind standarde universale, aplicabile tuturor copiilor lumii, fără niciun fel de discriminare. Ele garantează atât demnitatea cât și identitatea umană (individuală și colectivă) și astfel dau scop și valoare existenței. Ele garantează integritatea fizică a persoanei și securitatea umană a tuturor popoarelor. Cunoașterea și respectarea drepturilor copilului este o necesitate pentru a ne conforma normelor și regulilor sociale. Este foarte important ca toată lumea să cunoască aceste drepturi, deoarece încălcarea acestora ar însemna nerespectarea legii.

Key words: child, rights of the child, Convention on the Rights of the Child, knowledge of the rights of the child

Cuvinte-cheie: copil, drepturile copilului, Convenția privind Drepturile Copilului, cunoașterea drepturilor copilului